

HOWARD ZINN

Amerika'nın Gizli Tarihi

27 sayfalık görselleştirilmiş geniş özet

16 özgün bölüm gravürü · Gündelik örnekler

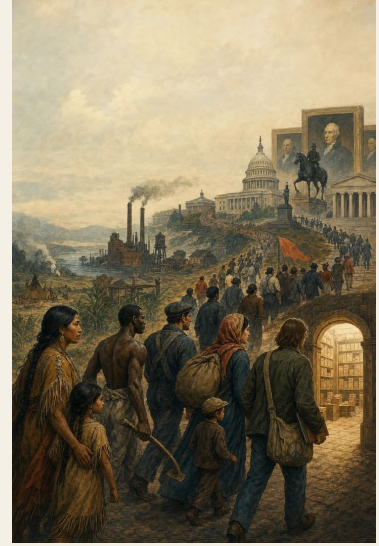
Ana fikirler · Eleştiriler · Akılda kalan sahneler

Özgün eserin yerini tutmayan açıklamalı okuma rehberi

OKUMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE

Bu rehberin pusulası

Bir fabrika açılışında kurdele kesen patronun adı gazeteye geçer; binayı yapan, makineleri çalıştıran ve zehirli havada hastalanan işçilerin adları kaybolur. Zinn tarihi bu görünmez kalabalığın göz hizasına indirir. Ama bu da tek başına bütün manzara değildir; kitap bilinçli bir karşı-anlatıdır.

Bu kitap nasıl okunmalı?

Amerikan tarihini başkanlar ve savaş zaferlerinden değil yerli halklar, köleleştirilenler, kadınlar, işçiler, göçmenler ve savaş karşıtlarının deneyiminden anlatan; aşağıdan tarihin güçlü ve tartışmalı bir panoraması.

Rehber 1980'de başlayıp güncellenen kitabın 25 bölümlük kronolojisini on altı büyük durakta izler: Kolomb ve yerli halklar; kölelik ve renk çizgisi; yoksul beyazlar; bağımsızlık; kadınlar; yerli sürgünü; Meksika Savaşı; kölelik ve İç Savaş; sanayi ve işçi mücadeleleri; imparatorluk; sosyalizm ve Birinci Dünya Savaşı; Buhran; İkinci Dünya Savaşı; siyah özgürlük ve yeni hareketler; Vietnam; yakın dönem siyasal uzlaşma ve kayıtlı direniş.

Kolomb'un günlüğünde yeni toprak, altın ve keşif görünür; Arawakların gözünde zorla çalıştırma, rehin ve yok oluş vardır. Aynı olay iki kaynakta farklı ahlaki merkez kazanır. Zinn bilinen olayları silmez, kamerayı geminin güvertesinden kıyıdaki insanlara çevirir.

KULLANIM ÖNERİSİ

Bir oturuşta bitirmek zorunda değilsiniz; her gravür bir sonraki durak için hafıza kancasıdır.

YOL HARİTASI

21 durakta kitabın bütünü

01	Bu kitap nasıl okunmalı?	12	Sosyalist meydan ve savaş devleti
02	Kolomb'un başarısı kimin felaketidir?	13	Buhran ve Yeni Düzen baskıyı yönetti
03	Renk çizgisi nasıl çizildi?	14	Halk savaşı mı, çelişkili zafer mi?
04	Yoksul beyazlar da seçkin düzene sığmaz	15	Siyah özgürlük aşağıdan patlar
05	Bağımsızlık herkesin devrimi miydi?	16	Vietnam'da imkânsız zafer
06	Kadınlar yakın alanda görünmez emek taşır	17	Kayıt dışı direniş tarihi açık bırakır
07	Yerli sürgünü ilerleme adı alır	18	Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer
08	Meksika Savaşı kimin genişlemesiydi?	19	Kitap hakkında süren tartışma
09	Kölelik bitince özgürlük tamamlanmadı	20	Bugüne taşınan üç soru
10	Sanayi çağının başka iç savaşı	21	Bir cümlede kitabın özü
11	Denizaşırı imparatorluk halk adına konuşur		

BÖLÜM 1 · COLUMBUS

02. DURAK

Kolomb'un başarısı kimin felaketidir?

Zinn keşif anlatısını Arawakların misafirliği, zorla altın arama, köleleştirme ve nüfus yıkımı üzerinden yeniden kurar. İddia her şeyi açıklamaz; fakat doğru soruyu kurmak için sağlam bir başlangıç verir.

Ders kitabı okyanusu aşan cesareti öne çıkarır, kıyıda rehin alınan insanların günlüğe düşen cümlesini atlar. Bu an, kitabın genel savını tek bir hayatın ölçeğinde sınamamıza izin verir.

Bakış açısı olay seçimini ve ahlaki ağırlığı değiştirir; ulusal başlangıç şiddeti görünmez kıldığında sonraki genişleme doğal görünür. Bu zincirde hangi halka koparsa sonucun değişeceği ayrıca sorulmalıdır.

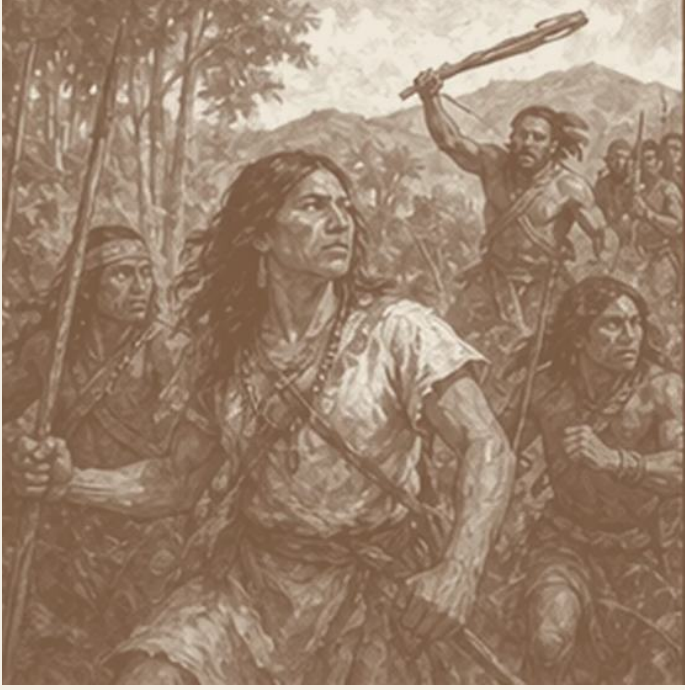
Kolomb'u tek şeytan yapmak Avrupa, yerli ittifakları, hastalık ve sistemin karmaşık tarihini açıklamaya yetmez. Benzetme akılda kalıcıdır ama dünyanın tamamı değildir.

Bir kahramanlık anlatısında bedeli ödeyenlerin kaydını ayrıca arayın. Bakış açısı değişimi aynı kaynağı yeni soruyla okumaktır; kaynak disiplininin vazgeçmek değildir. Kesin hüküm karşısında eksik kanıt sormak acele genellemeyi durdurabilir.

BÖLÜM 2 · KÖLELİK

03. DURAK

Renk çizgisi nasıl çizildi?

Zinn Virginia'da Afrika köleliğinin emek ihtiyacı, hukuk ve beyaz üstünlüğüyle adım adım kurulduğunu; ırk ayrımının yönetim aracı olduğunu anlatır. Bu çerçeve kurulduğunda kitabın zor görünen sorusu gündelik hayata yaklaşır.

Afrikanlı ve yoksul Avrupalı işçiler birlikte kaçınca yasa siyah köleliği kalıcı, beyaz hizmetkârlığı geçici hale getirir. Olayı yaşayan kişi tüm yapıyı görmese de yapı onun seçeneklerini etkiler.

Hukuki ayrıcalık yoksul beyaza görece üstünlük verir, ortak sınıf isyanı bölünür; ten rengi maddi çizgiye dönüşür. Mekanizma görüldüğünde benzer görünen iki olayın neden farklı sonuç verdiği anlaşılır.

İrkçılığı yalnız seçkinlerin bilinçli icadı saymak gündelik katılım ve daha eski fikirleri basitleştirebilir. Tek etkileyici olayın bütün toplumlar adına konuşmasına izin verilmemelidir.

Bir ayırım yasasının yalnız hedef gruba değil komşu grubun çıkar ve kimliğine ne verdiğini görün. Renk çizgisi hukuk ve maddi ödülle kurulduğunda yalnız fikir değişimiyle çözülmez. Kavramı önce kendi davranışımızda aramak onu kolay suçlama aracından kurtarır.

BÖLÜM 3 · SINIF

04. DURAK

Yoksul beyazlar da seçkin düzene sığmaz

Sömürge toplumunda beyazlık ayrıcalık sağlasa da topraksızlar ve sözleşmeli hizmetkârlar seçkin toprak sahipleriyle sert sınıf çatışması yaşadı. Yazar tekil olayı daha geniş bir yapının belirtisi olarak okumamızı ister.

Bacon İsyanı farklı yoksul grupları kısa süre ortaklaştırdıncı yönetim hem bastırma hem ırksal bölme kullandı. Örneği hatırlamak, kuru kavramı ezberlemekten daha kalıcı bir yol sunar.

Küçük ayrıcalık geniş ekonomik eşitsizliğe razı olma aracı olabilir; seçkinler korku ve ödülü birlikte dağıtır. Neden ile sonuç arasındaki ara adımlar kitabın asıl açıklama gücünü taşır.

Yoksul beyazların ayrıcalığı gerçektir ve köleleştirilenlerin durumu ile eşit değildir; sınıf ırkı silmez. İnsan niyeti ile kurumsal sonuç her zaman aynı yönde ilerlemez.

Bir koalisyonda ortak çıkarı ve gruplar arasındaki eşitsiz avantajı aynı tabloda gösterin. Yoksul beyazın ezilmesi beyazlık ayrıcalığını silmez; ikisinin birlikte kullanılması seçkin yönetimin ana aracıdır. Ortalama sonuç kadar bedeli kimin ödediğini de görmek gerekir.

BÖLÜM 4-5 · DEVRİM

05. DURAK

Bağımsızlık herkesin devrimi miydi?

Zinn Amerikan Devrimi'nin imparatorluk yönetimini kırarken mülk sahibi seçkinlerin halk öfkelerini yeni devlet altında yönettiğini savunur. Bu cümle sonuçtan önce hangi şartların oluştuğunu araştırmaya çağırır.

Vergiye öfkeli zanaatkâr savaşı, bağımsızlık sonrası borç ve toprak düzeninde eski sıkıntısını sürdürebilir. Sahne, kavramı tanımdan çıkarıp insan yüzü ve gerçek bedelle buluşturur.

Evrensel özgürlük dili kitleyi seferber eder; anayasa temsil ve mülkiyet düzenini belirli sınırlarla kurar. Bu bağlantı niyet ile sonuç arasındaki mesafeyi görünür tutar.

Devrim gerçek cumhuriyetçi yenilik ve haklar yarattı; yalnız seçkin komplosuna indirgemek kazanımları küçültür. Açıklama olasılık gösterir; değişmez kader ilan etmez.

Bir devrimde değişen yönetici, değişen hak ve değişmeden kalan servet yapısını ayrı inceleyin. Karşı-anlatı devrimin hem demokratik dilini hem sınırlı uygulamasını aynı anda değerlendirmelidir. Görev tek doğruyu ezberlemek değil, yanlış kurulmuş soruyu fark etmektir.

OKUMA EŞİĞİ 1 / 3

İlk bağlantılar artık görünür

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Kolomb'un başarısı kimin felaketidir?
- Renk çizgisi nasıl çizildi?
- Yoksul beyazlar da seçkin düzene sığmaz
- Bağımsızlık herkesin devrimi miydi?

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Kadınlar yakın alanda görünmez emek taşır
- Yerli sürgünü ilerleme adı alır
- Meksika Savaşı kimin genişlemesiydi?
- Kölelik bitince özgürlük tamamlanmadı

Bağlantı sorusu: “Kolomb'un başarısı kimin felaketidir?” ile “Bağımsızlık herkesin devrimi miydi?” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Kadınlar yakın alanda görünmez emek taşır” bu yolu nasıl değiştirebilir?

BÖLÜM 6 · KADINLAR

06. DURAK

Kadınlar yakın alanda görünmez emek taşır

Zinn kadınların ev, çiftlik, fabrika, kölelik karşıtı hareket ve oy mücadelesindeki emeğini resmi siyasetin dışından tarihe getirir. Kavram, hazır cevap vermekten çok dikkatin yönünü değiştirir.

Bağımsızlık boykotunu ev alışverişiyle sürdüren kadın yurttaş sayılmaz, grevde yürüyen dokuma işçisi aile göreviyle suçlanır. Bir ayrıntı değiştiğinde sonucun da değişmesi, kaderden değil ilişkiden söz edildiğini gösterir.

Özel alan diye ayrılan bakım ve üretim ulusal ekonomi ve hareketlerin temelidir; hak talebi buradan büyür. Burada önemli olan adımları sırayla izlemek ve hiçbirini doğal kabul etmemektir.

Kadınlar tek grup değildir; siyah, yerli, işçi ve orta sınıf kadınların çıkarları farklı ve bazen çatışmalıdır. Kitabın dönemi ve seçtiği örnekler hesaba katılmadan kavram kolayca dogmaya dönüşür.

Bir siyasi olayın yemek, bakım, barınma ve haberleşme emeğini kimlerin yaptığını sorun. Görünmez bakım emeği olmadan savaş, boykot ve fabrika üretimi sürdürülemez; özel alan tarihin altyapısıdır. Dijital araç değişse bile güven, korku, itibar ve güç ilişkileri yeni biçimde sürebilir.

BÖLÜM 7 · TOPRAK

07. DURAK

Yerli sürgünü ilerleme adı alır

Andrew Jackson dönemi yerli halkların topraklarından zorla çıkarılmasını yerleşim, hukuk ve beyaz çiftçi fırsatı diliyle meşrulaştırdı. Bundan sonraki tartışma bu temel bağlantının ne kadar taşınabileceğini sınar.

Cherokee hukuki yolları kullanıp mahkemede hak kazansa da sürgün kararı ve zor yürüyüş uygulanır. Örneğin gücü süslü olmasında değil, neden ile sonucu yan yana getirmesindedir.

Devlet anlaşma ve yasa dilini askeri güç ve yerleşim çıkarıyla birleştirir; sınır genişlemesi boş arazi gibi sunulur. İlişki tek yönlü değildir; sonuç da kendisini doğuran koşulları değiştirebilir.

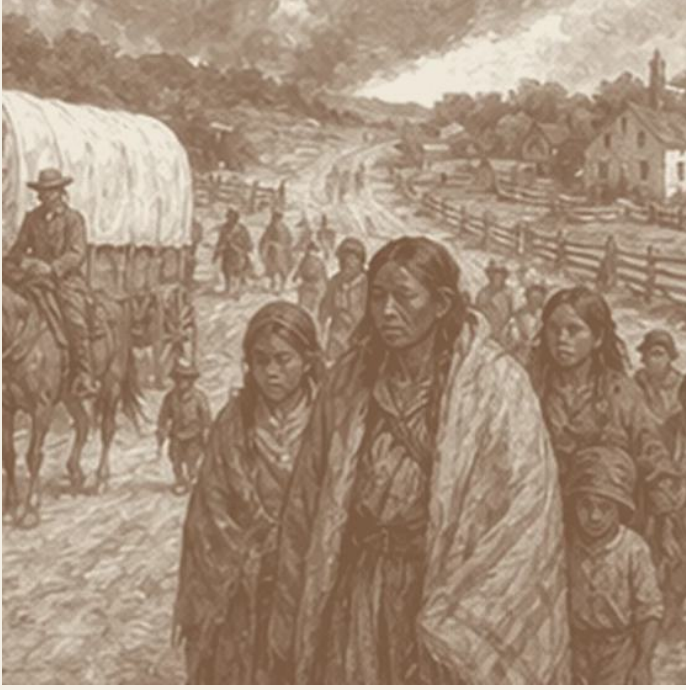
Yerli topluluklar kendi içinde tek değildir ve bazıları kölelik gibi eşitsizliklere katılmıştır; bu, sürgünü haklı çıkarmaz. Kanıt, yorum ve değer yargısını ayrı tutmak burada özellikle önemlidir.

Bir kalkınma projesinde boş denilen arazinin kullanım, hafıza ve egemenlik sahiplerini araştırın. Yerli sürgünü mülkiyet ve egemenlik kavramlarının kimin hukukuna göre tanındığı sorusunu açar. Başka türlü olsaydı ne değişirdi sorusu fikri gerçek bir olayda sınar.

BÖLÜM 8 · FETİH

08. DURAK

Meksika Savaşı kimin genişlemesiydi?

Zinn Meksika-Amerika Savaşı'nı kader ve savunma yerine toprak genişlemesi, kölelik siyaseti ve askerlerin sınıfsal deneyimiyle okur. Bu ayrım kitabın geri kalanında izlenecek yolu açar.

Yoksul asker kahramanlık vaadiyle cepheye gider, firar mektuplarında hastalık ve işgal şüphesini anlatır. Aynı olayı başka kişinin gözünden görmek görünmeyen maliyeti açığa çıkarabilir.

Milliyetçi birlik farklı çıkarları tek bayrak altında toplar; fethedilen toprak seçkin siyaset ve sermayeye alan açar. Kavram ancak bu ara hareketler açıkça görüldüğünde gerçek bir düşünme aracına dönüşür.

Sınır çatışmasının aktörleri ve Meksika devletinin kendi eşitsizlikleri de incelenmelidir; tek niyet bütün savaşı açıklamaz. Kavram bazı olaylarda merkezde, bazılarında yalnız yardımcı etkindir.

Bir savaş gerekçesinde tehdit kanıtı, toprak kazancı ve askerin sınıfsal kökenini yan yana yazın. Asker mektupları devlet gerekçesini aşağıdan deneyimle sınar, fakat bütün askerleri aynı fikirde göstermez. Bir haftalık küçük gözlem, büyük iddianın gündelik karşılığını gösterebilir.

BÖLÜM 9 · İÇ SAVAŞ

09. DURAK

Kölelik bitince özgürlük tamamlanmadı

Zinn köleleştirilen insanların kaçış, isyan ve Birlik ordusuna katılımını özgürleşmenin etkin gücü yapar; savaş sonrası mülkiyet ve ırk düzeninin sürmesini vurgular. Böylece soyut kavram, gözlenebilir bir ilişkiye dönüşür.

Köle kişi plantasyondan kaçarak savaşın hedefini değiştirir, özgürlük sonrası toprağı olmayınca eski sahibine borçla bağlanabilir. Bu küçük olay büyük haritanın neresine bakmamız gerektiğini gösteren bir işarettir.

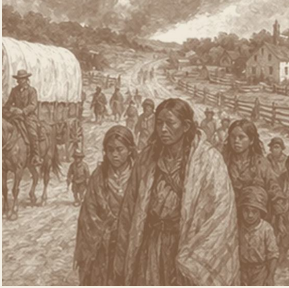
Hukuki kaldırma zorunlu temeldir; ekonomik bağımsızlık, oy ve güvenlik olmadan özgürlük kırılğan kalır. Açıklamanın sınanacağı yer, varsayılan halkanın gerçekten çalışıp çalışmadığıdır.

Federal savaş ve Yeniden Yapılanma önemli demokratik açılımlar yarattı; yalnız süreklilik anlatısı bu kazanımları küçümseyebilir. Yazarın dışarıda bıraktığı deneyimler kavramın sınırını görmek için dinlenmelidir.

Bir özgürleşme yasasından sonra toprak, şiddet, oy ve iş erişimini ayrı izleyin. Özgürleşmede aşağıdan kaçış ve örgüt kadar federal güç ve hukuk mücadelesinin rolü de birlikte görülmelidir. Bugüne taşımak geçmişi kopyalamak değil, aynı mekanizmayı yeni koşullarda aramaktır.

OKUMA EŞİĞİ 2 / 3

Ayrıntılardan büyük resme

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Kadınlar yakın alanda görünmez emek taşır
- Yerli sürgünü ilerleme adı alır
- Meksika Savaşı kimin genişlemesiydi?
- Kölelik bitince özgürlük tamamlanmadı

SIRADAKİ DÖRT DURAK

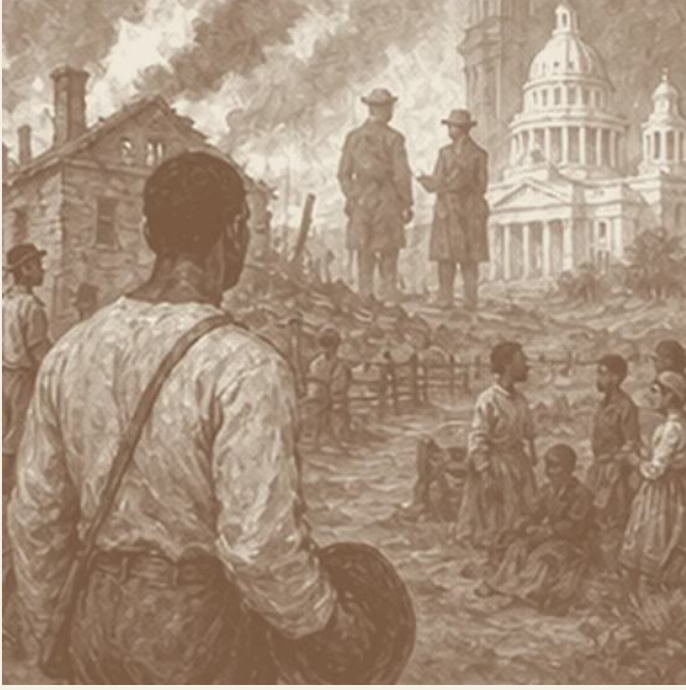
- Sanayi çağıının başka iç savaşı
- Denizaşırı imparatorluk halk adına konuşur
- Sosyalist meydan ve savaş devleti
- Buhran ve Yeni Düzen baskıyı yönetti

Bağlantı sorusu: “Kadınlar yakın alanda görünmez emek taşır” ile “Kölelik bitince özgürlük tamamlanmadı” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Sanayi çağıının başka iç savaşı” bu yolu nasıl değiştirebilir?

BÖLÜM 10-11 · EMEK

10. DURAK

Sanayi çağının başka iç savaşı

Demiryolu ve büyük servetlerin yükselişi işçi ölümleri, çocuk emeği, uzun mesai ve Homestead/Pullman gibi sert grev çatışmalarıyla birlikte ilerledi. Yazarın temel hamlesi tam olarak bu görünmeyen bağı açığa çıkarmaktır.

Fabrika sahibi verim artışını kutlar, işçi on iki saatlik vardiya ve ücret kesintisine karşı örgütlenir. Sahneyi yavaşlatınca tek karar sandığımız şeyin öncesindeki etkiler belirginleşir.

Devlet mahkeme, polis ve askerle mülkiyet düzenini koruyabilir; sendika ortak risk ve pazarlık gücü kurar. Bu süreç görünür olunca kişisel tercih ile yapısal baskı birbirinden ayrılabilir.

Sanayileşme ücret, ürün ve yaşam süresinde ilerleme de sağladı; soru yararın ve kararın nasıl dağıldığıdır. Eleştirinin hedefi çoğu zaman soru değil, cevabın gereğinden fazla büyütülmesidir.

Bir büyüme grafiğinin yanına çalışma saati, iş kazası, ücret payı ve grev hakkını ekleyin. İşçi tarihi büyük servetin yenilik kapasitesi ile bedelin adaletsiz dağılımını aynı tabloda tutabilir. Karar öncesinde seçeneği olmayan kişiyi hesaba katmak tartışmayı dürüstleştirir.

BÖLÜM 12 · İMPARATORLUK

11. DURAK

Denizaşırı imparatorluk halk adına konuşur

İspanya-Amerika Savaşı ve Filipinler işgali özgürleştirme diliyle sunulurken pazar, üs ve güç çıkarları taşıdı; savaş karşıtı sesler güçlüydü. Bu nokta atlanırsa fikir kolayca yanlış bir slogana dönüşür.

Küba'nın bağımsızlığı savunulur, Filipin halkının kendi bağımsızlığına silahla karşı çıkılır. Gündelik ayrıntı, soyut düşüncenin hayata değdiği noktayı görünür kılar.

İnsanlık gerekçesi jeopolitik kazançla birleşir; medya heyecanı karmaşık yerel özneyi kurtarılabilecek halk yapar. Mekanizma aynı sonucu her yerde garanti etmez; bağlam onun gücünü artırır ya da azaltır.

Her müdahale aynı değildir ve yerel baskı gerçek olabilir; niyet, yetki ve sonuç ayrı sınırlanmalıdır. Geçmiş bugünün kopyası saymak kadar aralarında bağ yokmuş gibi davranmak da yanıltır.

Bir kurtarma savaşında kurtarılan halkın kendi siyasi talebine ne kadar yetki verildiğini sorun. İmparatorluk eleştirisi yerel halkı pasif kurban değil kendi siyasi projesinin öznesi olarak göstermelidir. Bu soru, kitabın düşüncesini günlük bir alışkanlığa dönüştürebilir.

Sosyalist meydan ve savaş devleti

Yirminci yüzyıl başı sosyalist, sendikal ve göçmen hareketleri servet eşitsizliğine karşı büyürken Birinci Dünya Savaşı muhalefeti yasa ve hapisle bastırdı. Mesele tek neden bulmak değil, sonucu üreten düzeni görebilmektir.

Eugene Debs savaşa karşı konuştuğu için hapse girer, işçiler ücret ve barış talebini aynı meydanda birleştirir. Örnek kanıtın tamamı değildir; yine de iddianın nerede sınanacağını açık eder.

Savaş aciliyeti devletin sadakat sınırını daraltır; sınıf çatışması ulusal birlik diliyle geri itilir. Aradaki basamakları atlamak etkileyici fakat boş bir sonuca yol açabilir.

Savaş karşıtlığı toplumda tek değildi ve uluslararası saldırı sorununu çözmek zorundaydı. Sonraki araştırmalar ayrıntıyı değiştirse bile iyi soru yaşamaya devam edebilir.

Bir kriz yasasının geçici güvenlik adına hangi kalıcı söz ve örgüt hakkını sınırladığını görün. Savaş zamanı sadakat sınırı muhalefeti düşmanla eşitleyerek demokratik denetimi daraltabilir. Böyle bir gözlem kavramın açıklayıcı mı, yalnız etkileyici mi olduğunu gösterir.

BÖLÜM 15 · NEW DEAL

13. DURAK

Buhran ve Yeni Düzen baskıyı yönetti

Zinn Büyük Buhran'da işsizlerin, kiracıların ve grevcilerin aşağıdan baskısının New Deal reformlarını ittiğini; reformun kapitalizmi de istikrara kavuşturduğunu savunur. Kavramın değeri, daha önce kopuk duran ayrıntıları aynı haritada buluşturmasındadır.

Aile tahliyeyi komşularla engeller, büyük grev fabrikayı durdurur; hükümet sosyal güvenlik ve iş programı kurar. Aynı kişiler başka kurallar içinde farklı davranınca açıklamanın yeri değişir.

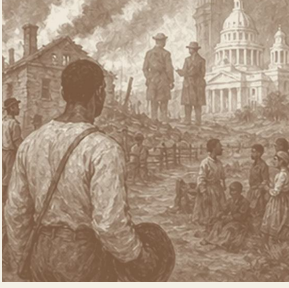
Hareket düzenin maliyetini yükseltir, devlet tavizle hem hayatı iyileştirir hem sistemi korur. Bu hareketin kim tarafından başlatıldığı kadar kim tarafından sürdürüldüğü de önemlidir.

Reformu yalnız aldatma saymak milyonların gerçek güvence kazanımını küçümser; kalıcılık örgüt gücüne bağlıdır. Güçlü ton, belirsizlik ve bağlam payını ortadan kaldırmaz.

Bir sosyal reformda taban baskısı, gerçek yarar, dışarıda kalan grup ve sistemin kazandığı istikrarı yazın. Reform sistem içinde olduğu için sahte değildir; baskı azalınca geri alınabilir olduğu için örgüt önemlidir. Amaç düşünceyi insanlara etiket yapmak değil, görünmeyen koşulu fark etmektir.

OKUMA EŞİĞİ 3 / 3

Son sorulara yaklaşıırken

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Sanayi çağının başka iç savaşı
- Denizaşırı imparatorluk halk adına konuşur
- Sosyalist meydan ve savaş devleti
- Buhran ve Yeni Düzen baskıyı yönetti

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Halk savaşı mı, çelişkili zafer mi?
- Siyah özgürlük aşığından patlar
- Vietnam'da imkânsız zafer
- Kayıt dışı direniş tarihi açık bırakır

Bağlantı sorusu: “Sanayi çağının başka iç savaşı” ile “Buhran ve Yeni Düzen baskıyı yönetti” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Halk savaşı mı, çelişkili zafer mi?” bu yolu nasıl değiştirebilir?

BÖLÜM 16 · İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI

14. DURAK

Halk savaşı mı, çelişkili zafer mi?

Zinn faşizme karşı savaşın güçlü ahlaki gerekçesine rağmen Amerika'daki ırk ayrımı, Japon kökenlilerin hapsedilmesi ve sivil bombardımanını sorgular. Burada tanımdan çok, tanımın görmemizi sağladığı ilişki önemlidir.

Siyah asker yurtdışında özgürlük için savaşır, eve döndüğünde oy ve lokanta ayrımıyla karşılaşır. Bu olayın tersini düşünmek zorunlu olanla değişebilir olanı ayırmayı kolaylaştırır.

Demokratik amaç iç uygulamayla çelişir; savaş eleştirisi faşizmin suçunu azaltmadan kendi devletinin yöntemini sınar. Süreç, büyük değişimin gündelik tekrarlarla nasıl kurulduğunu gösterir.

Bu bölüm seçici ve eşitleyici bulunmuştur; Mihver saldırganlığı ve savaşın zor seçenekleri tam ağırlıkla düşünülmelidir. Bu uyarı kavramı reddetmez; doğru ölçüde kullanmayı sağlar.

Haklı amaç taşıyan savaşta bile araç, sivil bedel ve içerideki hak düzenini denetleyin. İkinci Dünya Savaşı eleştirisi faşizme karşı mücadelenin zorunluluğunu sivil ve ırksal çelişkilerle birlikte tartmalıdır. Kısa vadeli kazanç ile uzun vadeli maliyeti ayırmak bu merceği hayata geçirir.

BÖLÜM 17 · CIVIL RIGHTS

15. DURAK

Siyah özgürlük aşağıdan patlar

Siyah özgürlük hareketi mahkeme kararından önce boykot, oturma, yürüyüş, öz savunma ve yerel örgütle ayırım düzenini işlemez hale getirdi. Bu başlangıç bir hüküm değil, sonraki örnekleri sinayacak mercektir.

Montgomery'de ev işçileri aylarca otobüse binmeyerek gündelik ulaşımı siyasi güç yapar. İnsan yüzü eklendiğinde tartışmanın kimin hayatına dokunduğu anlaşılır.

Dağınık deneyim örgüt, liderlik ve federal baskıyla kurumsal değişime dönüşür; ılımlı ve radikal kanatlar birbirini iter. Bir halkanın maliyeti başka bir gruba aktarılıyorsa açıklama ona da bakmalıdır.

Devlet reformu ve ulusal liderlerin rolü de gerçektir; hareket tek kahramana veya kendiliğinden patlamaya indirgenmemelidir. Bu sınır fikri zayıflatmaz; onu her kapıyı açtığı sanılan sahte anahtardan korur.

Bir hak kazanımında görünür liderle yerel örgütçü, para ve gündelik fedakârlığı birlikte araştırın. Sivil haklar kazanımı radikal basınç, yerel emek, mahkeme ve devlet uygulamasının çatışmalı birleşimidir. Kişiyi suçlamadan önce davranışı üreten koşulu değiştirmek daha öğretici olabilir.

BÖLÜM 18 · SAVAŞ KARŞITLIĞI

16. DURAK

Vietnam'da imkânsız zafer

Zinn Vietnam Savaşı'nı yerel bağımsızlık, Amerikan jeopolitiği, asker itaatsizliği ve kitlesel savaş karşıtlığı açısından anlatır. İlk bakışta küçük görünen ayırım, sorumluluğun yerini değiştirir.

Genç asker resmi zafer sayılarıyla köyde gördüğü yıkım arasındaki farkı mektubunda sorgular. Sahnedeki sonuç tek niyetten değil, küçük koşulların birleşmesinden doğar.

Askeri üstünlük siyasi meşruiyet üretemez; evdeki öğrenci, asker ve aile direnci savaş maliyetini büyütür. Bu bağlantı geçmişteki örneği bugüne birebir kopyalamadan karşılaştırma imkânı verir.

Kuzey Vietnam ve Viet Cong'un otoriterliği ile bölgesel karmaşıklık tek Amerikan anlatısına indirgenmemelidir. Bir düzeni tarif etmek onu ahlaken onaylamak anlamına gelmez.

Bir savaş başarısını yalnız toprak ve kayıpla değil yerel meşruiyet ve kendi askerinin güveniyle ölçün. Vietnam bölümü teknik askeri güç ile siyasi kabul arasındaki farkın modern örneğidir. Hazır reçete yerine kararın gizli varsayımını açığa çıkarmak gerekir.

BÖLÜM 19-25 · YAKIN DÖNEM

17. DURAK

Kayıt dışı direniş tarihi açık bırakır

Kadın, yerli, mahkûm, çevre, LGBTQ+, işçi ve savaş karşıtı hareketler 1960'lardan sonra siyasetin başkanlık seçimlerinden daha geniş olduğunu gösterir; iki parti uzlaşması altında eşitsizlik sürer. Bölüm böylece kişiyi suçlamadan önce koşulları incelemeyi önerir.

Haber seçimi seçim gecesine odaklanır, aynı hafta kiracı birliği, öğretmen grevi ve yerli toprak kampı küçük haber kalır. Büyük kelimelerin gerisindeki basit hareket burada açıkça görülür.

Dağınık direniş dil, yasa ve gündelik beklentiyi değiştirir; seçkin uzlaşması tam ve kalıcı kontrol kuramaz. Mekanizmayı tersine çevirmek, fikrin karşı örnek karşısındaki dayanıklılığını gösterir.

Zinn bazen farklı yönetimler arasındaki gerçek politika farklarını küçültür ve direnişin başarısızlıklarını az işler. Karşı örnek iddiayı yok etmekten çok hangi koşulda geçerli olduğunu gösterir.

Bir dönemi yalnız başkanlarla değil kurulan sendika, değişen gündelik norm ve bastırılan hareketlerle özetleyin. Aşağıdan tarih zafer listesi değil, küçük direnişlerin uzun zamanda kurum ve hayal sınırını nasıl değiştirdiğinin kayıdıdır. Geçmişteki sonucu değil, o sonucu doğuran soruyu bugünün araçları içinde sınamak gerekir.

SON DURAKLAR · SINIR

18. DURAK

Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer

Zinn 'resmi tarihte anlatılan her şey yalan, halk her zaman haklıdır' demez. Bilinçli olarak eksik bırakılmış aşağıdan deneyimi öne çıkaran bir karşı-ağırlık kurar.

Başkanın kararı gerçek tarihsel etkindir; grev, vergi reddi ve asker itaatsizliği o kararın seçenek ve sonucunu değiştirebilir. İki düzey birlikte okunmalıdır.

Okur olay, aşağıdan tanıklık, seçkin çıkarı, kurum kararı, gerçek kazanım ve karşı kanıtı ayrı izlemeli; kitabı tek başına nötr ders kitabı saymamalıdır.

SON DURAKLAR · TARTIŞMA**19. DURAK****Kitap hakkında süren tartışma**

A People's History milyonlarca okura ulaştı, tarih eğitimi ve popüler kültürü dönüştürdü; yerli, işçi ve hareket tarihini ana anlatıya sokan simge kitap oldu.

Eleştirmenler seçkinleri fazla tek çıkar grubu, halkı fazla erdemli çizmesini; ekonomik sınıfı öne çıkarırken din, fikir ve kurum özerkliğini küçültmesini; bazı olaylarda seçici alıntı ve nedensel basitleştirme yapmasını vurgular.

Bir okur kitabı susturulan tarihin zorunlu düzeltmesi, diğeri ters yönde tek taraflı anlatı sayar. En iyi kullanım onu kaynakları ve başka tarihçilerle karşılaştırmalı okumaktır.

SON DURAKLAR · BUGÜN**20. DURAK****Bugüne taşınan üç soru**

Bu kararın bedelini kim ödedi? Resmi kayıta hangi ses yok? Halk hareketi neyi gerçekten değiştirdi? Karşı kanıt ne söylüyor?

Bugün bildiğiniz bir tarih olayını seçin; yönetici, işçi, kadın, azınlık ve asker gözünden beş ayrı kaynak arayın.

Okur heykelin üzerindeki büyük adın arkasında yürüyen adsız kalabalığın karar, emek ve bedelini gördüğünde Zinn'in kamerası aşağıya iner.

SON DURAKLAR · ÖZ**21. DURAK****Bir cümlede kitabın özü**

Amerikan halk tarihi, ulusal ilerlemenin bedelini yerliler, köleleştirilenler, kadınlar, işçiler ve savaş karşıtlarının gözünden gösterir; değişimin çoğu kez yukarıdan armağan değil aşağıdan örgütlü baskıyla geldiğini savunur.

Akılda tutulacak son görüntü, sepya, kobalt ve kızıl bir Amerikan panoramasında başkan kürsüsünün altından yerli patika, köle kaçış yolu, fabrika grevi, kadın yürüyüşü ve savaş karşıtı meydanın aynı nehre katılması.

Zinn bizi kahraman heykellerini kırmakla yetinmeye değil, heykelin kaidesini kimin emeğiyle kurduğunu ve tarihin yönünü aşağıdan kimin değiştirdiğini araştırmaya çağırır.

KAYNAKLAR VE KAPSAM

Neye dayandık, nerede durduk?

[1] Howard Zinn Project - A People's History of the United States

[2] HarperCollins - A People's History of the United States

TELİF VE SORUMLULUK NOTU

Bu çalışma eğitim ve araştırma amacıyla hazırlanmış özgün bir özet ve yorum rehberidir. Kitabın cümlelerini yeniden üretmez ve özgün eserin yerini tutmaz. Sağlık ve psikoloji başlıkları genel bilgi verir; tanı, tedavi veya kişiye özel profesyonel öneri değildir.

SON CÜMLE

Zinn bizi kahraman heykellerini kırmakla yetinmeye değil, heykelin kaidesini kimin emeğiyle kurduğunu ve tarihin yönünü aşağıdan kimin değiştirdiğini araştırmaya çağırır.